

Svein Rasmussen,
sivilarkitekt

TV – blindpassasjer eller verktøy?

Den verste måten å være tv-slave på må være når gamle folk, mer eller mindre demente, blir plassert i halvsirkel foran en skjerm full av flimrende reklame og film myntet på amerikanske tenåringer.

Jeg har både som arkitekt, i arbeid med sykehjem/bofellesskap, og som pårørende kommet til å fundere over tv-bruk på sykehjem. Det har slått meg at tv aldri blir nevnt, verken som del av hverdagens inventar, i forhold til begynnende demens eller i forbindelse med å gi et innhold til den siste fasen i livet generelt.

Passiv tv-titting

På min mors sykehjem blir beboerne plassert rundt tv-en, som er stilt inn på en helt tilfeldig kanal, som oftest ikke NRK. Dette innebærer at tv-skjermen store deler av tida er fylt med et reklamemas som også åndsfriske kan ha problemer med. Mellom reklameinnslagene er åleglatte amerikanske serier det vanligste. Samtidig vet man at stimuli bør begrenses for demente, både når det gjelder mengde og utvalg, for å unngå økt forvirring.

Det er meningen at fjernsynet skal fungere som et samlende element, men sannsynligvis bidrar det bare til økt forvirring

Tv-apparatet representerer ikke et vindu ut til virkeligheten utenfor, men kaosbilder som forvirrer og sløver tilstanden hos de demente.

blant beboerne. En slik tv-praksis er sikkert vanlig på mange sykehjemsavdelinger landet rundt. En intervjuundersøkelse (Sykepleien 2007; 3: s.) viser at svært få sykehjemsbeboere er interessert i å se på tv. En viktig grunn kan være virvaret på skjermen som er myntet på helt andre målgrupper. I samme undersøkelse ble det antydnet at tv også ofte står på under måltidene. Få ser på, enda færre følger med, og de som følger med forstår neppe noe særlig av det de ser.

Positivt tv-bruk

En sjelden gang vises olympiske leker eller kongebryllup, fordi personalet akkurat da har valgt (det reklamefrie) NRK, og man

har erfart at flere følger med ved slike anledninger. En sykehjemsleder fortalte meg i fullt alvor at beboerne blir friskere (får høyere funksjonsnivå) under OL. Dette viser at tv også kan fungere positivt.

Når jeg har brakt tv på banen i forbindelse med planlegging av sykehjem/bofellesskap, er alle enige med meg i denne «analysen». Dette tolker jeg som en bekreftelse på at den negative tv-bruken jeg skisserer ovenfor ikke er et resultat av den faglige tenkningen.

Man ønsker gjerne å ha et tv på det felles oppholdsrommet – kanskje motivert av at det tidvis kan ha noe fornuftig å by på, kanskje bare fordi det «hører hjemme» i ei stue. Dermed blir det opp til det personalet som til enhver tid er på vakt om apparatet settes på, og på hvilken kanal. Tv-apparatet representerer ikke et vindu ut til virkeligheten utenfor – som det kanskje kunne ha gjort – men kaosbilder som forvirrer og sløver tilstanden hos de demente.

Offensiv tv-bruk

Har jeg så noe annet enn holdningsforbedring å foreslå? Fjernsynet kan fylles med et annet innhold. Det kan dermed tas i bruk offensivt, slik at det bidrar med noe positivt faglig. Ikke for å erstatte andre aktiviteter, men for å fylle tid som likevel er helt og fullstendig tom.

Jeg foreslår at det blir laget en serie programmer på DVD spesielt sammensatt for bruk i sykehjem og bofellesskap for eldre. Karakteristisk for et slikt prosjekt må være gjenkjennelighet, stimulering av minner, lavt tempo og tydelige bilder. NRKs arkiver vil kunne bidra i stor grad: musikkprogrammer, naturprogrammer, filmer og foto fra etterkrigsårene, Per Aabel forteller eventyr, Erik Bye leder «20 spørsmål», Harald og Sonja gifter seg, Charles og Diana gifter seg, «Husker du?», intervju med eldre folk om gamle dager. Temaene kan være mange. I prinsippet bør et slikt materiale naturligvis stadig oppdateres med referanser som passer nye generasjoner gamle.

Familie på besøk kan finne grunn til å la besøket vare lenger, fordi man (igjen!) kan se på tv sammen og snakke om det. Å snakke om noe man opplever sammen er en måte å være på besøk i sykehjem på som ikke er særlig utbredt.

Helse- og Sosialdepartementet/-direktoratet og eller styrene ved sykehjemmene utfordres hermed til å ta fatt i dette! ■■■

www.sykepleien.no

Les mer og finn litteraturhenvisninger på våre nettsider.

Søkeord:

- ▶ Eldre
- ▶ Sykehjem
- ▶ Geriatri
- ▶ Livskvalitet
- ▶ Demens

